

ALUMINIJ

7

Časopis družbe Talum d. d. Kidričevo

Julij 2013

-
- Talum prodaja tehnološko znanje največjim in najboljšim** str. 4
Izdelava in montaža silosov za glinico str. 5
Elektroliza v Talumu se postavlja ob bok najboljšim na svetu str. 6
Srebrno in bronasto priznanje za skupino Talum str. 7
Praznoval sem v družbi godbenikov – intervju str. 8–10
Občinsko priznanje restavraciji Pan str. 12
Igralec – reportaža str. 14–15
Donacija za mamograf str. 18

Iz vsebine

3 Ne gre vedno vse po sistemu

4 Talum prodaja tehnološko znanje največjim in najboljšim

5 Izdelava in montaža silosov za glinico

6 Sistema za ravnanje z okoljem ter za varnost in zdravje pri delu sta učinkovita

Elektroliza v Talumu se postavlja ob bok najboljšim na svetu

7 Srebrno in bronasto priznanje za skupino Talum

8-10 Praznoval sem v družbi godbenikov – intervju

11 Prostovoljno gasilsko društvo (PGD) Talum se je občinskega tekmovanja

udeležilo s kar šestimi desetiniami

12 Občinsko priznanje restavraciji Pan

13 Konoplja – pozabljen zaklad

14-15 Igralec – reportaža

15 Spektakel na motorju

17 Težave sodobnega Adama

18 Donacija za mamograf

19 Prvi Talumov ribiški car

Zaključek kegijaške sezone sindikata Skei Kidričevo

22 Proizvodnja anod včeraj, danes, jutri ...

Pismo zahvale

23 Zakaj je sončenje nevarno?

24 Spremembe pri prijavi v zdravstveno zavarovanje družinskih članov

24 Spremembe pri prijavi v zdravstveno zavarovanje družinskih članov

Talumov dan za zdravje

25-26 Seznam sodelavcev, ki letošnjo sezono letujejo v Nerezinah in Červarju

27 Križanka

Naslovnica: Kolut

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: darko.ferlinc@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Darko Ferlinc, glavni urednik, Danica Hrnčič, Lilijana Ditrih in Aleksandra Jelušič, članice, ter Srdan Mohorič, član.

Jezirovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, Barbara Jarh Ciglar, oblikovanje: Darko Ferlinc, avtor naslovnice: Srdan Mohorič.

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor, tisk: Bezjak tisk, Maribor.

Ne gre vedno vse po sistemu

DARKO FERLINC
GLAVNI UREDNIK

Spet bi rad nekaj napisal o vrednotah. Pred približno štirinajstimi dnevi smo imeli razpravo o vsem, kar je povezano s komuniciranjem. Moram priznati, da se me je kar precej dotaknila. Bila pa je zelo odkrita, kar se mi zdi pomembno. Med pogovorom je bilo postavljeno vprašanje, kaj smo sploh naredili, da bi se vrednote, ki smo jih zapisali, »prijele« med zaposlenimi in da bi po njih v Talumu živeli. Sledil je samoodgovor, da pravzaprav nič, razen po »fabriki« polepljenih plakatov. Narejenega je bilo sicer še marsikaj, saj smo o vrednotah kar nekajkrat pisali v časopisu Aluminij. Razlagali smo jih. Tudi sam sem jih vpletal v svoje uvodnike. Večina zaposlenih lahko o njih tako rekoč dnevno prebira celo v rokovniku za letošnje leto. Prav tako smo za vodje izvedli predstavitve vrednot.

Naj jih še enkrat zapišem: odprtost in sodelovanje, ustvarjalnost in podjetnost, skrbnost in odgovornost, znanje in odličnost, vztrajnost in zavzetost. Čez nekaj časa smo dodali še najpomembnejši vrednoti: spoštovanje in zaupanje. Vse skupaj pa smo »zapakirali« pod geslom »Skupaj zmoremo skoraj vse«.

Za promoviranje vrednot, da bi se te lahko »prijele« med ljudmi, bi potrebovali sistem, s pomočjo katerega bi lahko dopovedali nekaterim, kaj naj delajo, da bomo po njih živeli. Načeloma nimam nič

proti sistemom. Nasprotno. Največkrat potrebujemo prav sistem(e), da bi lahko opravljali neka dela ali naloge. Sistema, po katerem bi uvajali vrednote, pa si ne znam prav predstavljati. Kako naj bom odprt in pripravljen na sodelovanje v skladu z nekim sistemom? In kako naj spoštujem nekoga po sistemu?

Ustavimo se malo prav pri spoštovanju. Vsi smo trdno prepričani, da vemo, kaj je to, da nam spoštovanje ne povzroča prevelikih težav, da znamo spoštovati. Res znamo? Okoliščine, tudi v »fabriki«, kažejo, da ne vedno in ne vsi. Vsi pa bi morali spoštovati. Od zgoraj navzdol, od spodaj navzgor, med seboj in v vseh smereh. Zdi se mi, da je najbolj problematično spoštovanje prav tisto od zgoraj navzdol. Spoštovanje podrejenih pripomore k njihovi boljši samopodobi, ki je med najpomembnejšimi dejavniki pri ustvarjanju dobre klime v družbi. Ta pa je pomembna za dvig produktivnosti, za stremljenje k odličnosti, za zavzemanje, za inovativnost in tako naprej. Če me nadrejeni spoštuje, se bom v službi dobro počutil. Če spoštuje tudi mojega sodelavca, ga bom spoštoval tudi jaz. In nenazadnje bom spoštoval tudi nadrejenega. Je pa res, da si mora vsak spoštovanje zaslužiti. Pri vsem pa veljajo in vlečejo predvsem zgledi. In v tem je poanta vsega. Velikokrat smo že zapisali in povedali, da je na primer komuniciranje način vo-

denja družbe, službe, skupine ... Podobno je z vrednotami. Spoštovanje sodelavcev je način vodenja. Za tiste pa, ki niso vodje, je način delovanja. Za vse pa način življenja. Enako velja tudi za vse ostale vrednote.

Nekoč je menda šel Mojzes na goro Sinaj in tam dobil od boga v kamniti plošči zapisane zapovedi. Deset božjih zapovedi. Čeprav so zapovedi, bi jim lahko rekli tudi vrednote. Vsaj za nekatere od njih to velja. Vrednota je na primer, da živimo v okolju, kjer se ne laže, ne krade in ne ubija. Toda ... Po nekaj tisoč letih se ne moremo ravno pohvaliti, da zapovedi ali vrednote spoštujemo. Pa čeprav so bile in so še v nekem sistemu. Otroci smo jih morali pri verouku znati na pamet. Ampak še vedno lažemo, krademo, ubijamo – seveda gre za splošno ugotovitev.

Ne gre torej za sistem. Gre za zglede, ki si jih dajemo. Gre za dediščino, ki smo jo prinesli iz otroštva. Gre za okolje, v katerem živimo. In prav okolje nam narekuje vrednote, ki so se v njem razvijale skozi stoletja. Gre za človečnost, ki bi jo vsak od nas moral imeti. In dovezetnost za vrednote, ki bi morala biti ena glavnih lastnosti vsakega človeka, predvsem pa vodje.

In če ne bomo živeli po vrednotah, ki smo jih zapisali in sprejeli, se ne bomo mogli izgovarjati na to, da nimamo sistema. ▣

»Gre za človečnost, ki bi jo vsak od nas moral imeti.«

Talum prodaja tehnološko znanje največjim in najboljšim

Talum je z Exalom, enim največjih proizvajalcev ekstrudiranih aluminijastih doz (aerosolov), podpisal pogodbo o sodelovanju pri izgradnji sodobne tovarne rondelic. Exal je podjetje v ameriški lasti. Izkoristiti želi številne poslovne priložnosti, ki jih ponuja hitrorastoči južnoameriški trg. Odločili so se, da v argentinskem mestu Puerto Mardryn postavijo lastno proizvodnjo rondelic.

MAG. MIHAEL HAMERŠAK

FOTO: SRDAN MOHORIC, ARHIV

Livni stroj s pripadajočo opremo

Skupina sodelavcev iz družbe Talum Servis in inženiring, ki je opravila demontažo opreme v Švici

Talum je bil v izbirnem postopku prepoznan kot najkompetentnejši ponudnik celotnega tehnološkega paketa, ki obsega prenos znanja tehnologije litja aluminijastega ozkega traku, izdelavo tehnološke postavitve opreme v tovarni, dobavo livnega stroja s pripadajočo opremo, ki je ključni del proizvodnega procesa, in svetovanje pri nabavi druge proizvodne opreme. Pomemben del pogodbenih obveznosti je tudi selitev dela proizvodne opreme iz Švice v Argentino, saj se je lastnik odločil, da proizvodni obrat v Švici zapre.

Tako smo v okviru tega projekta v družbi Talum Servis in inženiring s pomočjo strokovne ekipe iz družbe Talum Rondelice v začetku letošnjega leta zgradili sodoben livni stroj s pripadajočo tehnološko opremo, predvsem v Talumu (FAT) pa je Exal uspešno opravil že aprila. Vsa proizvedena oprema zapakirana čaka na odpremo v Argentino, ocenjen čas transporta do lokacije montaže skupaj s carinskimi postopki pa je dva meseca.

Skupina sodelavcev iz Talum Servisa in inženiringa je skupaj s pogodbenimi partnerji že dokončala demontažo predvidene tehnološke opreme za prevoz iz Švice v Argentino ter jo zapakirala v kontejnerje, nestandardne dele pa v lesene zaboje. Skupaj je bilo

zapakiranih 48 palet (za 20-fitne kontejnerje) in 17 lesenih zabojev. Zapakirano opremo je treba prepeljati z vsaj 33 kamioni vlačilci. Skupina sodelavcev je planirano delo opravila učinkovito, kakovostno in brez poškodb pri delu, kar je še posebej pomembno. Uspeh je plod strokovnega in vestnega dela vseh sodelujočih pri demontaži, seveda pa tudi skrbnega načrtovanja, priprave in vodenja demontaže.

Predvidoma v drugi polovici tega leta nas čakata montaža livnega stroja in demontirane opreme v Argentini ter seveda zagon, točen termin pa ni odvisen od Taluma, ampak od drugih dejavnikov.

Podpis pogodbe in realizacija projekta sta pomemben korak na poti uresničevanja strategije skupine Talum, v kateri smo si zastavili ambiciozen cilj: razvoj tehnologij s pripadajočo tehnološko opremo za aluminijasto industrijo in prodajo na globalnem trgu. Realizacija projekta dokazuje, da v skupini Talum znamo živeti po zapisanih vrednotah, saj tega projekta brez tesnega sodelovanja strokovne ekipe iz družbe Talum Rondelice in strokovnih služb v Talumu, d. d., s projektno skupino iz družbe Talum Servis in inženiring ter z močno podporo Uprave ne bi bilo mogoče uspešno izvesti. ▣

Izdelava in montaža silosov za glinico

IVAN OGRINC

FOTO: MIRAN JAZBEC, ANDREJ BRUMEN

V začetku februarja letos je bila podpisana pogodba med podjetjema Silkem, d. o. o., in Talum Servis in inženiring, d. o. o. Predmet pogodbe je izdelava in montaža silosov za glinico.

Dokaj obsežen projekt je zahteval brežhibno organizacijo in izvedbo po investitorjevi dokumentaciji, na kar smo se v OE Strojno vzdrževanje temeljito pripravili.

Obdelava dokumentacije, naročanje materiala in priprava dela so stekli v začetku marca, sama izdelava pa se je začela v drugi polovici istega meseca. Pri projektu je dnevno sodelovalo v povprečju 13 ključavničarjev in varilcev.

Projekt je zajemal:

- izdelavo in montažo podstavka za silosa s prostornino 250 m³ in 70 m³,
- izdelavo in montažo stopnišča ob silosih višine 20 m,
- izdelavo in montažo silosa s prostornino 250 m³,
- montažo silosa s prostornino 70 m³,
- peskanje in antikorozijsko zaščito navedenih elementov.

Izdelava je bila zahtevna, saj je skupna teža celotne podkonstrukcije za oba silosa, obeh stopnišč in silosa s prostornino 250 m³ približno 80 ton.

V Strojnem vzdrževanju se nismo prvič srečali z izdelavo elementov takšnih dimenzij in teže, zato smo se projekta lotili samozavestno in z natančno določenim terminskim planom. Projekt je bil velik izziv za celotno ekipo, saj je bilo treba delo opraviti kakovostno in v dogovorjenih rokih. S ponosom ugotavljam, da nam je to tudi v celoti uspelo. Investitor ni imel večjih pripomb, manjše težave pa smo uspešno reševali skupaj.

Za vse navedeno gre zahvala prav vsem sodelujočim pri tako zahtevnem projektu, saj ga brez dobro opravljenega dela ne bi mogli uspešno realizirati. Projekt bo za nas tudi referenca pri pridobivanju takšnih in podobnih poslov v skupini Talum in zunaj nje. □

Sistema za ravnanje z okoljem ter za varnost in zdravje pri delu sta učinkovita

DR. MARKO HOMŠAK,
IZTOK TRAFELA

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Že dvanajst let je, odkar smo v družbi Talum uvedli standarda za ravnanje z okoljem ISO 14001 ter za varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001. Tako je od 19. do 21. junija BVC (Bureau Veritas Certification) opravil že četrto glavno presajo obeh sistemov; prva je bila izvedena leta 2001. Zunanja presoja sistema za ravnanje z okoljem ISO 14001 ter sistema za varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001 namreč poteka enkrat letno, glavna presoja pa se izvede vsaka tri leta. Tokrat so sistema za ravnanje z okoljem ISO 14001 ter za varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001 tri dni presojali štiri presojevalci. Pregledali so obvladovanje in skladnost z zahtevami standarda ter zapisali predloge za izboljšave obeh sistemov.

Pred zunanjo presajo je bil junija opravljen tudi vodstveni pregled obeh sistemov v družbah in določenih službah. V skladu z zahtevami obeh standardov so bila na vodstvenem pregledu pregledana naslednja obvezna področja sistemov:

- realizacija programa za ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu št. 10/11 ter obravnava osnov za okvirne in izvedbene cilje za nov program za obdobje od 2013 do 2015;
- neskladnosti in priporočila z notranjih presoj ter korektivni in preventivni ukrepi, njihova učinkovitost in ocena izpolnjevanja zakonskih zahtev;
- informacije, ki so jih poslale zunanje zainteresirane stranke;
- obvladovanje delovanja družbe/službe na področju ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja

pri delu s pregledom zapisov o izrednih in incidentnih dogodkih;

- realizacija ukrepov s predhodnega vodstvenega pregleda;
- druge morebitne spremenjene okoliščine in možne nadaljnje izboljšave.

Na osnovi izvedenega vodstvenega pregleda in izvedene presoje BVC lahko podamo skupno oceno, da sistema za ravnanje z okoljem ter za varnost in zdravje pri delu delujeta v skladu z zastavljenimi cilji in programi ter ju lahko opredelimo kot učinkovita. Tudi izvedena zunanja presoja je potrdila, da sta sistema vodenja dobro vzdrževana.

Ob tej priložnosti je bila za vse zaposlene izdana četrta brošura za področja okolja, varnosti in zdravja. V brošuri so poleg zavezanosti vodstva usmeritvam na omenjenih področjih, zapisane v skupni politiki skupine Talum, prikazani tudi pomembni okoljski in varnostni kazalniki po posameznih področjih. □

Elektroliza v Talumu se postavlja ob bok najboljšim na svetu

BRANKO JURŠEK
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Posebna institucija »Klub AP18« izvede ob koncu vsakega četrletja in tudi vsakega leta primerjavo doseženih tehnoloških rezultatov v elektrolizah po svetu, ki prav tako kot mi uporabljajo tehnologijo AP18 (180.000 amperske elektrolizne peči). Iz objavljenih rezultatov je razvidno, da dosegamo v elektrolizi v Talumu še vedno zavidljive rezultate v svetovnem merilu. Pri porabi električne energije, ki je potrebna za eno tono proizvedenega aluminija, nas prehitava le elektroliza v Karmoju na Norveškem, ki uporablja novejšo, boljše (in seveda tudi dražje) materiale z boljšimi električnimi in termičnimi lastnostmi, medtem ko smo v doseganju rezultata pri izkoristku električnega toka na prvem mestu.

Takšni rezultati so plod natančnega in doslednega izvajanja vseh delovnih operacij v elektrolizi, pa tudi vodenja elektrolize v prilagajanju posameznih parametrov, kar je nujno potrebno zaradi zunanjih vplivov.

Za izjemne dosežke in rezultate v elektrolizi so zaslužni predvsem zaposleni v elektrolizi, tehnologi, in tisti, ki skrbijo za normalno delovanje delovne opreme ter za oskrbo elektrolize z energenti. □

Srebrno in bronasto priznanje za skupino Talum

Štajerska gospodarska zbornica je podravskim inovatorjem na izboru za najboljšo inovacijo Podravja letos podelila 23 priznanj, od tega 2 zlati, 8 srebrnih, 4 bronaste in 9 diplom. V prijavljenih inovacijah je sodelovalo več kot 70 inovatorjev, od teh 10 zaposlenih v skupini Talum.

MAG. KARMEN JOŠT
FOTO: ARHIV

Skupina Talum je prijavila dve inovaciji, za kateri so naši inovatorji prejeli bronasto in srebrno priznanje.

Srebrno priznanje je bilo podeljeno za inovacijo oziroma projekt Inovativna tehnologija litja za visoke mehanske lastnosti aluminijevih zlitin. Pri projektu so sodelovali: mag. Dejan Lorber, Aleš Slana, Sonja Fakin, Leon Hrovat, Tomaž Zemljarič in Helga Lenart, vsi zaposleni v družbi Talum Ulitki.

Ideja temelji na nosilnosti aluminijastih ulitkov in se odraža v največji dovoljeni napetosti v določenem prerezu. Z izboljšanimi mehanskimi lastnostmi so lahko dovoljene napetosti višje, kar pomeni, da je lahko prerez oziroma masa materiala manjša.

Višje mehanske lastnosti prinašajo prednosti predvsem v strukturnih delih, kot so nosilci motorjev, obesa koles, pesta motorjev,

deli šasije in podobno. Z 20 odstotkov višjimi mehanskimi lastnostmi lahko pri enaki obremenitvi za enako vrednost zmanjšamo težo kosa. Rezultati so: manjša poraba goriva, manjše emisije v okolje in večja odzivnost vozila. Še posebej je pomembno razmerje med težo in nosilnostjo pri športnih vozilih.

Bronasto priznanje smo prejeli za inovacijo oziroma projekt Optimiranje proizvodnje in razvoja ulitkov z uporabo inovativne informacijske podpore **OptimAl**. Pri tem projektu so sodelovali: Franc Vajda, mag. Dejan Horvat, Marko Čulibrk (vsi zaposleni v Talumu), Sonja Fakin, mag. Dejan Lorber (oba zaposlena v družbi Talum Ulitki) in Tomi Lendero (zaposlen v družbi Talum Servis in inženiring).

Gre za sodoben, odprt, dinamičen informacijski sistem spremljanja proizvodnih parametrov, ne glede na tip ali vrsto proizvodnje

(kosovna, procesna, naročniška). Sistem je popolnoma integriran v obstoječe okolje, vendar ga je moč implementirati tudi popolnoma samostojno v katero koli drugo proizvodnjo okolje. Mogoče ga je namreč uporabljati popolnoma samostojno ali pa ga lahko relativno enostavno integriramo z različnimi sistemi ERP.

V proizvodnji ulitkov so ključni dejavniki uspeha nizki proizvodni stroški, visoka produktivnost, maksimalna kakovost in kratek razvojni cikel pri uvajanju novih proizvodov. Informacijska podpora **OptimAl** izhaja iz potreb uporabnika in je zasnovana kot orodje za spremljanje in optimiranje celotnega proizvodnega procesa ulitkov. Z upoštevanjem specifičnih informacij in popolno integracijo sistemov SCADA in ERP znižamo potrebno ročno interakcijo s sistemom na najnižji minimum. Ker se večina potrebnih podatkov pridobi iz sistema

SCADA ali ERP, se povečata točnost podatkov in količina spremljanih vplivnih parametrov. To nam omogoča, da pri analizah kakovosti in produktivnosti ugotavljamo tudi take parametre, kot sta na primer temperatura in vlažnost okolice in podobno. Zasnova sistema je taka, da je za uporabnika čim bolj naravna in enostavna: uporaba zelene in rdeče barve za prikaz raznih vrednosti, ki so znotraj ali zunaj predpisanih mej; grafični prikaz načrta proizvodnje za lažje iskanje strojev in nalogov, na katere se vnašajo podatki; stroji in proizvodi so na vnosnih formah ponazorjeni s slikami, da si uporabniki lažje ponazorijo trenutno proizvodno aktivnost. Za potrebne ročne vnose se v največji možni meri uporablja tehnologija črtne kode.

Inovatorje je ob teh dosežkih sprejel tudi predsednik Uprave Taluma Marko Drobnič in jim izrekel posebno pohvalo v imenu celotne Uprave. Poudaril je, da inovativnost v Talumu ni sinonim za posamezno izboljšavo, temveč postaja način razmišljanja. Dinamične spremembe v poslovnem okolju podjetja zahtevajo hitre, inovativne odzive v vseh segmentih poslovanja. V Talumu na področju tehnično-tehnoloških inovacij dosegamo zadovoljive rezultate, več pozornosti pa v zadnjem času posvečamo tudi tako imenovanemu netehnološkemu inoviranju. Če nam bo uspelo proizvode nadgraditi s celovito ponudbo povezanih storitev in znanja, bomo dosegali višje dodane vrednosti in si izboljšali položaj na medpodjetniškem globalnem trgu. ■

Inovatorje je sprejel predsednik Uprave Taluma Marko Drobnič

Z leve Franc Vajda, mag. Avgust Šibila, mag. Dejan Lorber, Marko Čulibrk, Leon Hrovat, mag. Karmen Jošt in Dejan Horvat

Praznoval sem v družbi godbenikov

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ, ARHIV

Hinko Dasko

Hinko Dasko je najbrž po mnenju vseh, ki ga poznajo, prva trobenta Talumovega pihalnega orkestra. V njem igra že celih 45 let. Tudi zaposlen je bil v Talumu. Sedaj je naš upokojenec in letos je dopolnil 70 let. Vse to so razlogi za tokratni intervju.

V Talumu – takratnem TGA – si bil zaposlen kot električar. Kdaj se je začelo in kako je bilo takrat hoditi v službo?

Leta 1968 sem se poročil, zato sem se iz Maribora preselil v Lovrenc na Dravskem polju. V TGA sem bil v delovno razmerje sprejet 18. decembra 1968. V tistem času sem bil novinec in ob prejemu prve plače sem mislil, da so se zmotili. Moj predpostavljeni mi je povedal, da sem bil deležen viška. Lepo je bilo hoditi v tako službo, v kateri ni bilo šikaniranja, tožarjenja in podobnih reči.

Kako dolgo si delal v Talumu oziroma v TGA?

V Talumu sem delal v letih od 1968 do 1995 kot kvalificirani električar in po dodatnem šolanju kot delovodja. Začel sem pri vzdrževanju in končal v oddelku za kontrolo kakovosti.

Ko si še delal v »fabriki«, si zamenjal mnoge direktorje. Kaj bi lahko povedal o njih?

Če bi se dotaknil dela direktorjev, bi izpostavil dvoje imen. V Grünfeldovem mandatu je bil za delavce raj. Vsak komentar je odveč. Drugo ime je Danilo Toplek. V času njegovega voden-

ja je Talum postal moderno in uspešno podjetje.

Zamenjal si tudi družbeni sistem, iz socializma smo prešli v kapitalizem. Kako si to doživel in kaj meniš o tem?

Kot večina državljanov Slovenije sem se tudi jaz veselil odcepitve od nekdanje Jugoslavije. Vendar se ni razvilo v tako smer, kot smo pričakovali. Vse se je izrodilo v korist manjšine. Polna ušesa že imam besed, kako lepo je v demokraciji in da so nas rešili svinčenih časov. Hvala bogu, da sem si v svinčenih časih zgradil hišo.

Vmes pa si neprestano igral trobento. Pri tovarniškem orkestru si začel igrati pred 45 leti. Takrat so mu najbrž rekli godba na pihala. Kako je bilo to?

Ko sem leta 1968 prišel h godbi na pihala, sem bil med mlajšimi godbeniki. V njej je igralo 17 delavcev TGA. Vadili smo večinoma marše in kakšno koncertno skladbo. Igrali smo na pogrebih, proslavah in podobnih dogodkih. Uniforme smo imeli stare, tudi instrumenti so bili potrebni menjave.

Orkester je imel vzpone in padce. Nekoč je skoraj propadel, men-

javali so se dirigenti, predvsem starost godbenikov pa je bila tista, ki ni ravno vzbujala upanja v lepšo prihodnost. Kako si doživljal vse to?

Leta 1969 je godbo prevzel Jože Matjašič. Dobili smo nove uniforme v francoskem slogu. Novi dirigent je bil dober organizator, saj smo dosti gostovali in potovali. Vzdušje v godbi je bilo takrat dobro. Stanje pa se je v letu dni zelo spremenilo, saj so starejši godbeniki odšli, mladih pa ni bilo. Prišlo je celo do konflikta s kapelnikom in mera je bila polna, godba je bila tik pred propadom. Toda bilo je nekaj godbenikov, ki jim za godbo ni bilo vseeno. Da bi se strasti pomirile, sem predlagal začasnega dirigenta. Angažirali smo prof. Antona Horvata, ki je že vodil ptujski pihalni orkester. Zaradi novega kapelnika se je godbi priključilo nekaj godbenikov. Stvari so se umirile, dobili smo nove uniforme. Na tekmovanjih smo se dobo odrezali, hodili smo na rekreacijo v Crikvenico. Vzdušje se je popravilo. A vedelo se je, da tako ne bo šlo dolgo. Odbor godbe je objavil razpis za novega dirigenta. Dobili smo akademsko izobraženega dirigenta Štefana Garkova. Dirigent je skupaj z odborom godbe predlagal malo glasbeno šolo, ki

je bila v osnovni šoli v Kiričevem. Prijavilo se je kar lepo število šolarjev, ki sedaj tvorijo jedro godbe.

Danes je vse drugače. Orkester kipi od mladosti. Kako se počutiš med mladimi?

Seveda je ponos igrati v mladem orkestru. Imam občutek, da so me vzeli za svojega. Jaz sem zanje »stric Hinko«.

Zdaj v orkestru pripravljate že po dva koncerta na leto v dvorani restavracije Pan. Tudi odnos do programa se je zelo spremenil. Filmska glasba, plesna glasba ... Nič več samo koračnice. Kako to doživljaš?

To je velik obrat v orkestru. Vse je odvisno od dirigenta. Ima voljo in ve, kaj hoče. Seveda je treba na vajah vložiti še več truda.

Za naše razmere pritegnete zelo veliko obiskovalcev. Radi vas poslušajo. Kakšen je občutek, ko igraš pred polno dvorano?

Za nas godbenike je to veliko, saj se po koncertu vedno analizira nastop. Moram dodati, da v orkestru vladata izredno vzdušje in kolegialnost.

»Moram dodati, da v orkestru vladata izredno vzdušje in kolegialnost.«

Tako Hinko igra Tišino

Kakšen je odnos med orkestrom in Talumom?

Orkester ima srečo, da sta imela prejšnji predsednik uprave Danilo Toplek in sedanji Marko Drobnič izreden posluš za godbo. Z orkestrom so veliki stroški. Instrumenti, uniforme, dirigent ... Sreča je tudi, da se Darko Ferlinc angažira v dobrobit orkestra kot vez med Talumovo Upravo in orkestrom.

Kaj pa tvoja druga glasbena kariera? Dolgo si bil član ansambla Toneta Kmetca.

Član Ansambla Toneta Kmetca sem postal leta 1965. Njegov član sem bil natanko 30 let.

Veliko ste nastopali na domačih koncertih pa tudi v tujini. Imaš kaj lepih spominov na te nastope?

Ansambel Toneta Kmetca je posnel 23 kaset in plošč. Nastopali smo po Evropi in doma, omeniti pa moram dve turneji po Kanadi in Ameriki, leta 1979 in 1981. Vsaka je trajala 50 dni.

Na takih gostovanjih je srečanje z rojaki ganljivo. Nekateri niso videli doma tudi po 30 let. Vse jih je zanimalo: kaj se dogaja doma, kako se živi in podobno. Potreboval bi kar nekaj strani, da bi lah-

ko predstavil vse dogodke in srečanja na turnejah čez lužo. Nam lahko zaupaš kako prav posebno doživetje?

Na letalu iz Montreala v Zürich sta bila tudi dva mladoporočenca, ona v beli, dolgi obleki. Sedela sta takoj za menoj. Ko se je let umiril (leteli smo z jumbo-jetom), sem opazil, da se mi približujeta pilot in stewardesa, prva s šampanjcem in kozarci. Najbrž so mislili, da spadam k njima, zato sem bil deležen šampanjca in prigrizka.

Ko te človek gleda, kako igraš trobento, se mu zdi, da je to čisto preprosto. Ampak za to je najprej potrebno trdo delo. Ti imaš neko posebno sposobnost igranja, poseben talent, ki ga drugi nimajo, čeprav prav tako igrajo. Kdo te je učil igranja trobente?

Začetki igranja na trobento segajo v leto 1957, ko sem se začel učiti igrati na ta instrument pri vojaškem godbeniku, tudi dirigentu Mladinske godbe na pihala Tezno v Mariboru. Ko sem bil malo starejši, sem že igral v ansamblu. Potem me je v ansambel povabil Jože Kreže, ki je imel v Mariboru že precej znan ansambel. Spominjam se nastopa v Gradcu v Avstriji, na otvoritvi graškega sejma. Takrat sem bil prvič v tujini. Med igranjem sem hodil v srednjo glasbeno šolo kot izredni učenec.

Ko je sodeloval z ansamblom Toneta Kmetca (Hinko drugi z desne)

Vrniva se k orkestru. Za prihodnost se najbrž ni treba bati.

Za zdaj se prihodnosti ni treba bati, saj se pogosto pridružujejo mladi glasbeniki. Dokler bo trend takšen, je prihodnost zagotovljena.

Misliš, da se bo orkester kakovostno še dvigoval? Kaj bi bilo pravzaprav treba narediti, da bi se?

Vrzeli v orkestru bi bilo treba zapolniti z novimi glasbeniki in v prihodnosti dokupiti nekatere instrumente, na primer pavke.

Svojih 70 let si najbrž praznoval večkrat, enkrat tudi s kolegi iz orkestra. Kako je bilo?

Najlepši je vsekakor trenutek, da dočakaš 70 let in ga praznuješ v družbi godbenikov. V Lovrencu je bilo tisti večer pri meni doma zelo veselo! Godbenike, harmoniko in petje je bilo slišati do poznih ur.

Glasbeno se najbrž še ne misliš upokojiti. Bomo čez pet let praznovali tvojega glasbenega abrahama v orkestru?

Ovisno od zdravja. Če bo zdržalo, zakaj pa ne?

Kaj pa tvoje »Tišine«? Na pokopališču še vedno videvamo tvojo

toyoto. Tebe tako in tako ne moremo videti, samo tvojo trobento lahko slišimo.

Res je, na pogrebih še vedno igram Tišino. Že 25 let. Začelo se je pa tako: sodelavcu Fabijanju je umrl oče in Oto me je prosil, da bi zaigral Tišino. Odzval sem se in na ptujskem pokopališču prvič zaigral to skladbo. Mislim sem, da bo to pač enkrat in končano. Pa nista minila niti dva dneva, ko sem imel še eno ponudbo. In tako naprej in se je začelo.

Povej nam tisto anekdoto ... (ko si upokojencem povedal, naj te zdaj poslušajo, ker te na pokopališču ne bodo več slišali).

Nerad govorim o tem, ampak vedno se najde kdo, ki reče kolegu: »Vidiš, ko ti on zaigra, je vsega konec.«

Kot smo lahko videli na zadnjem, poletnem koncertu v restavraciji Pan, ko so ti na oder prinesli torto za dvojni jubilej, te imajo mladi zelo radi. Najbrž je to dober občutek.

Bilo je ganljivo in pristrčno, samo to lahko rečem.

Še enkrat čestitke za 70. rojstni dan in za 45 let igranja v Pihalnem orkestru Talum. Hvala za pogovor. ▣

»Za zdaj se prihodnosti ni treba bati, saj se pogosto pridružujejo mladi glasbeniki.«

Prostovoljno gasilsko društvo (PGD) Talum se je občinskega tekmovanja udeležilo s kar šestimi desetimi

V športnem parku v Lovrencu je 16. junija potekalo gasilsko tekmovanje, ki ga je organizirala Gasilska zveza Kidričevo. Tekmovanja se je udeležilo 6 desetih iz Gasilskega društva Talum.

Veterani se trudijo, mogoče pa bo

MARJAN RAMPRE
FOTO: MARJAN RAMPRE

Prvič so se ga udeležili pionirski desetini in ženska desetina našega društva. Tekmovala je tudi desetina veteranov in moški desetini kategorije A in B.

Z doseženimi rezultati smo lahko zelo zadovoljni, saj je desetina pionirk dosegla prvo mesto, ženska desetina drugo in moška desetina B prvo mesto. Za tako dobre rezultate je bilo potrebne kar precej vaje, kar še posebej velja za pionirske desetine, saj so ti šele v preteklem letu začeli spoznavati delo v gasilstvu. Za dosežen rezultat so v veliki meri zaslužni mentorji. Tudi ženska desetina je pričela z intenzivnimi pripravami dobra dva meseca pred tekmovanjem. Večina se je z gasilskim orodjem srečala prvič, zato je doseženo drugo mesto na občinskem tekmovanju tako za tekmovalke kot za vse nas, ki smo pomagali pri vajah z nasveti, toliko bolj pomembno.

Z doseženimi rezultati vseh desetih na tem tekmovanju smo zelo zadovoljni, za boljše dosežke pa bo treba še povaditi, saj še vedno velja, da vaja dela mojstra. ■

Desetina A med vajo

Naši tekmovalci

Občinsko priznanje restavraciji Pan

Družbi Vital, d. o. o., v sklopu katere deluje restavracija Pan, je Občina Kidričevo letos podelila priznanje grb Občine Kidričevo. Priznanje je bilo podeljeno na proslavi ob občinskem prazniku.

VLADO PIGNAR

FOTO: SRDAN MOHORIČ

V obrazložitvi priznanja je bilo zapisano:

»Skupaj zmoremo skoraj vse je slogan skupine Talum in z njim povezane restavracije Pan, katere skupna vez so vrednote: odprtost in sodelovanje, ustvarjalnost in podjetnost, skrbnost in odgovornost, znanje in odličnost, vztrajnost in zavzetost, ki jih v družbi cenijo, spoštujejo in v skladu z njimi tudi živijo. Pri svojem delu sledijo smernicam in trendom, ki jih pričakujejo gostje. Želijo ostati v družbi najboljših.«

Poslanstvo restavracije Pan je priprava naravno pripravljenih toplih obrokov za zaposlene v skupini Talum. Na lokaciji restavracije Pan organiziramo družabne in poslovne dogodke ter prireditve za skupine od 10 do 400 gostov. Na lokacijah zunaj restavracije pa pripravljamo catering za skupine.

Vizija restavracije Pan v naslednjem letu je postati **najuspešnejša** restavracija za prireditve v širši ptujski regiji. Naše vodilo je ostati prepoznavni po ponujanju **odličnosti in udobnosti** za gosta.

Čeprav ne boste vedeli natanko, zakaj se v restavraciji Pan tako dobro počutite, se spomnite, da najlepše stvari vedno sestavljajo majhne pozornosti. Med opazovanjem drobnih stvari in detajlov boste začutili, da jih je nekdo res pripravil in delal s srcem. Dovolite, da se vas ta čarobnost dotakne. Navdušeni boste, ko jo boste začutili, in zaradi tega se boste vedno znova vračali – tako kot že mnogi pred vami.

Grb Občine Kidričevo ob letošnjem občinskem prazniku jemljemo kot priznanje, izziv in nagrado za dosedanje delo in delo v prihodnosti. Vsekakor je to priznanje in pohvala delavcem restavracije Pan, ki so v kratkem času sprejeli vizijo in spremenili miselnost, bili pripravljeni delati več in

bolj zahtevno. To zagotovo pove, da gre za ljudi, ki imajo radi svoj poklic, ki se znajo odzivati na obremenitve in kakovost in se veselijo zadovoljnega gosta. K temu je veliki meri pomagalo tudi dejstvo, da nas skupina Talum podpira, da verjame v naše ideje in poskrbi, da se lahko skupaj promoviramo s hrano ob izrednih dogodkih.

Danes so se pogledi na hrano, nudenje pijač ter odnos med gostom in zaposlenimi bistveno spremenili v primerjavi s tistimi pred desetletjem. Na to gledamo kot na zgodbo, v kateri se združuje več fizioloških in čustvenih komponent. Vsi ti dejavniki se morajo združiti in izraziti pri vsakodnevnem obroku ali tudi le pri posedanju ob kavi ali drugi pijači v izjemno lepi zasenčeni atmosferi naših notranjih ali zunanjih prostorov. Obnovljeni prostori, ki s sodobnimi linijami in barvami vplivajo na eleganco in dobro počutje naših gostov in tudi nas zaposlenih, nam dajejo nov navdih za nove izzive in nam ob konkurenci ne dovolijo spati.

Trendi, hitre prilagoditve, odzivi na zahteve in želje trga so zmeraj prisotni tudi v gostinstvu. S kakšno mero jih zajemamo, je predvsem odvisno od strukture in posamezne skupine gostov, pa tudi od njihovih potreb in želja, zagotovo pa velja: še preden smo dodobra ulovili trende in prilagoditve, se že oziramo po novih. Skupaj s skupino Talum in zaposlenimi v restavraciji Pan smo uspešno zavrteli kolesje in upamo, da ga bomo dolgo uspešno vrteli.

Želimo vam, da bi se v restavraciji Pan v Kidričevem dobro počutili, uživali v okusni hrani in se srečevali s hitrimi in prijaznimi natakarji. □

Grb občine Kidričevo

Direktor družbe Vital Vlado Pignar prejema priznanje iz rok župana Antona Leskovarja

Konoplja – pozabljeni zaklad

Predzadnjo junijsko soboto je podjetje Revital organiziralo zanimiv dogodek, na katerem so obiskovalce seznanili s široko uporabno vrednostjo te dolga leta po krivem prezrte rastline.

BRIGITA AČIMOVIČ,
ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

»Ideja o gojenju industrijske konoplje ni nova, saj sta o tem razmišljala že prejšnji direktor podjetja Revital gospod Stane Medik in prejšnji član Uprave Taluma gospod Bojan Žigman,» nam je zaupala direktorica podjetja gospa Brigita Ačimović. Zaradi zakon-

Kulinarične dobrote iz konoplje, ki jih je ponujala Danica Repnik

skih zahtev v tistem obdobju, ki tej ideji niso bile naklonjene, so zamisel opustili.

Ko se je družba po petnajstih letih osvobodila predsodkov in se seznanila o konoplji, je postala tudi ta ideja sprejemljiva. Marca 2012 so na približno 8 hektarjih posejali prvo konopljo. Pridelek je zadovoljil pričakovanja tako po količini kot po kakovosti. Polovico semen so prodali kupcem za nadaljnjo predelavo, drugo polovico pa kot semena za uživanje oziroma so jih stisnili in prodajali v obliki konopljinega olja ter konopljine moke. Kljub temu, da se je konoplja v vseh teh letih

nekoliko osvobodila negativnega predznaka, pa ljudje še vedno ne poznajo njene široke uporabne vrednosti.

Namen dogodka je bil seznaniti obiskovalce o konoplji in jim omogočiti vpogled v kulinariko, gradbeništvo ter tekstilno industrijo, kjer je konoplja postala nepogrešljiv material ali dodatek. Zaposleni v podjetju Revital so na pobudo direktorice obiskovalce presenetili s svojimi izvirnimi kulinaričnimi dobrotami. Tako smo lahko pokušali konopljino pivo, sladoled, pecivo in druge dobrote. Gospoda Dejan Rengeo in Mirko Hudl sta spregovorila o vzgoji in predelavi konoplje. Na koncu smo se posladkali še z izvrstnimi konopljinimi palačinkami.

Zanimivosti (povzeto po Wikipediji)

- Znanstveno ime konoplje je Cannabis sativa. Ločimo tri podvrste: Cannabis sativa (navadna konoplja), Cannabis indica (indijska konoplja) in Cannabis ruderalis.
- Človek je odkril konopljo 15.000 – 5.000 pr. n. št.
- Prvi so konopljina vlakna uporabljali v Mezopotamiji in antičnem Egiptu, kjer so jih dodajali glinenim zidakom kot sredstvo ojačitve.
- Ameriško Deklaracijo o neodvisnosti so pisali na konopljin papir.
- Mona Liza je naslikana na lesu z barvami, ki bazirajo na konopljinem olju.
- Gojena in priljubljena je bila tudi

na slovenskih tleh, o čemer pričajo narodne pravljice in pripovedke.

- Šolski učbeniki so bili do leta 1880 narejeni iz konoplje. Tudi 80 % tekstila so vse do leta 1820, ko je bil izumljen stroj za odstranjevanje bombaževih semen, izdelovali iz konoplje.
- Povsem legalno je bilo v ZDA plačevanje davkov s konopljo med leti 1631 in 1800, poleg tega je bilo med 17. in 18. stoletjem ne-gojenje konoplje po zakonu sankcionirano.
- V Virginiji je bila med leti 1763 in 1769 zagrožena zaporna kazen za tiste, ki so nasprotovali gojenju konoplje.
- Do 20. stoletja je bila konoplja največji pridelek v številnih zveznih državah ZDA. Leta 1850 je zvezna država Kentucky pridelala 40.000 ton konopljinih vlaken.
- Najstarejše najdišče konopljinih izdelkov sega v obdobje pred 12.000 leti, leži pa na območju današnje Kitajske. Tam so našli ostanke peščenih loncev, katerih površino so krili vzorci iz konopljinih trakov.
- Blago iz konoplje naj bi izdelovali že v 8. tisočletju pr. n. št.
- Leta 1916 je ameriška vlada predvidevala, da bomo do leta 1940 ves papir proizvajali iz konoplje, zato ne bo več potrebno sekati dreves. Študije so pokazale, da bi 1 hektar konoplje lahko nadomestil 4,1 hektar dreves. □

Igralec

Vlado Meško se je zaposlil v Talumu (takrat še TGA) že leta 1979. Danes dela v strojni delavnici družbe Talum Servis in inženiring. Povabili smo ga, da nam pove kaj o svojem konjičku – ljubiteljskem igralstvu.

DARKO FERLINC

FOTO: SRDAN MOHORIČ, ARHIV

Kulturno društvo Simon Gregorčič Velika Nedelja deluje že 114 let, saj je bilo ustanovljeno že leta 1893. Trenutno delujeta gledališka in tamburaška skupina. Od leta 1997 se v društvu intenzivno ukvarjajo z velikimi gledališkimi projekti na prostem.

Tako so na prostem postavili ljudsko igro Miklova Zala (dve sezoni), zgodovinske igre Celjski grofi, Jezusovo življenje in Mlinarjev Janez ter komedije Zadrega za zadrego, Pricoprani ženini iz Amerike, Trije vaški svetniki, Dve nevesti in Gostilna pri Malčki. V devetih sezonah si je te predstave ogledalo 46.000 obiskovalcev. Poletne predstave so vedno konec junija in v začetku julija.

Ob tem pa nastopajo tudi na različnih odrih po Sloveniji in sodelujejo na tekmovanjih amaterskih gledaliških skupin za Linhartovo priznanje. Leta 2006 so s predstavo Trije vaški svetniki med 150 amaterskimi skupinami zasedli prvo mesto v Sloveniji in tako postali državni prvaki med ljubiteljskimi gledališči za leto 2006. Sodelujejo tudi na raznih drugih podobnih srečanjih. Tako so na 19. Čufarjevih dnevih na Jesenicah, največjem slovenskem festivalu ljubiteljskih gledališč, izmed treh možnih nagrad žirije dobili vse tri nominacije ter osvojili prvo mesto za glavno žensko vlogo, ob tem pa še 2. mesto občinstva in zaostali samo za domačini.

Upajo, da so gornje reference dovolj veliko jamstvo za obisk katere izmed njihovih predstav v dvorani ali na prostem.

Vir: <http://kdvelikanedelja.si/pages/kulturno-drustvo-simon-gregorcic-velika-nedelja.php>

V prostem času igra Vlado v dramski skupini Kulturnega društva Velika Nedelja, katerega član je že zelo dolgo. Najprej je »peja« v oktetu, nato pa je osem let plesal v folklorni skupini društva. Nekaj časa je igral tudi pri tamburaših. Sedaj že 22 let sodeluje v dramski skupini.

Začelo se je tako, da so pri predstavi *Miklova Zala* potrebovali plesalce iz folklorne skupine. Takrat je prvič nastopil v gleda-

Kulturnemu društvu se je pridružil predvsem zaradi druženja, pa tudi zato, ker skupina resnično dela s srcem. Njihov režiser Tonček Žumbar (brat našega energetika Milana Žumbarja) je hkrati pisec dramskih besedil in gonilo skupine.

Poseben čar igranja je v tem, da se lahko v predstavi prelevi v drugo osebo. Delo je sicer naporno, ni pa težko, ker igra z velikim veseljem. Pravi, da je za starejše, kot je on, težava v tem, da si je besedilo težko zapomniti. Toda z vajo se doseže vse.

Tudi sam je že pozabil besedilo. Sicer imajo šepetalko, toda ko igrajo na prostem, jo včasih slabo slišijo. Takrat pač improvizira. Paziti pa mora, da s tem ne zmede soigralca. Toda takšne stvari se

Vlado med igranjem ...

liški predstavi. Potrebovali pa so tudi nekoga za igro. Dali so mu besedilo, ki se ga je moral naučiti. In tako je začel igrati. Najprej male vloge, kasneje tudi večje. Po razpadu folklorne skupine se je popolnoma posvetil igranju. Nastopal je v *Miklovi Zali* kot plesalec in v vlogi vaščana, v *Celjskih grofih*, v *Jezusovem življenju* je bil apostol Juda, zaigral je tudi v *Mlinarjevem Janezu*. Zadnje tri sezone nastopa v *Jesenski poroki* kot vaški samec Viktor.

V »fabriki« ga zaradi te vloge namesto Vlado kličejo kar Viktor. Pravijo pa mu tudi »naš glumac«.

dogajajo tudi profesionalcem. Letos so odigrali že devet predstav *Jesenske poroke 3*. Ker igrajo predvsem na prostem, so večkrat odvisni od vremena. Tudi pred dežjem so že morali kdaj zbežati. Igralci in gledalci. Prav letos jih je dež že pregnal. Skupaj z njimi pa še 850 gledalcev. Predstavo bodo morali zato za isto publiko ponoviti v avgustu. Igranje je užitek, lahko pa je tudi naporno. Včasih igrajo zaporedoma v četrtek, petek, soboto in nedeljo. Vsaka predstava traja do 23. ure. Potem je treba pospraviti. Sledi večerja in stvar se zavleče

»Poseben čar igranja je v tem, da se lahko v predstavi prelevi v drugo osebo.«

»V »fabriki« ga zaradi te vloge namesto Vlado kličejo kar Viktor. «

do enih. Zjutraj pa je treba v službo. Vendar se vse pozabi, če so ljudje s predstavo zadovoljni. Igrajo predvsem doma, ker so predstave zahtevne. Potrebujemo veliko tehničnih pripomočkov. Prenosne mikrofone, luči, mešalne mize ...

Ko sva se pogovarjala, je povedal, da naj ne pišem preveč. Ni bil

ravno zgovoren. Mislim, da je na odru bolj suveren kot v pogovoru. In najbrž se to za igralca tudi spodobiti.

Mogoče bomo Vlada kdaj videli tudi na odru v naši restavraciji Pan. Najbrž ne bi bilo slabo. ▣

... in v službi

Spektakel na motorju

Rok Bagoroš, Prekmurec iz Murske Sobotice, je po le enem letu nastopanja in treninga z velikim motorjem postal eden najboljših »stunt voznikov« na svetu.

DARKO FERLINC
FOTO: DARKO FERLINC

Rokov skok

Nastopa in tekmuje po vsem svetu, in to s svojim velikim motociklom KTM Duke 690. Letos je premierno pokazal novo predstavo, ki jo je poimenoval »Rock On stunt show«. Poleg spektakularnega »driftanja« – drsenja skozi ovinke ob ekstremnih nagibih – in vožnje po sprednjem in zadnjem kolesu, vzvratni vožnji ter obratu za 180° je pokazal še najnovejšo pogruntavščino: »gorečo roko«, ki je v bistvu iz lesa izdelan njegov prepoznavni znak, a v velikosti nekaj metrov. Občinstvo je bilo nad ognjenim znakom navdušeno.

Seveda Rok zaneti ogenj v povsem svojem slogu. Do po asfaltu razlitega bencina se pripelje po zadnjem kolesu. Za delček sekunde se nagne nazaj celo prek 90° naklona in z železnim »wheelie barom« ali po naše s prečko, kamor stopi med vožnjo po zad-

njem kolesu, z iskrami zaneti ogenj. Nad predstavo je bil navdušen tudi David Coulthard, nekdanji dirkač formule ena.

http://www.rokbagoros.com/en/news/show_reel_2012, <http://ava.rtvsllo.si/predvajaj/rok-bagoros-virtuoz-na-motornem-kolesu/ava2.170637053/>

V Talumu smo ga za trenutek videli že lani, letos pa je ob kocu junija in v začetku julija v naših starih obratih s svojo ekipo iz Nemčije snemal nov videospot. Še eden torej, ki ga je začaralo naše okolje, pa čeprav stara hala B in njena okolica. Kaj bo oziroma je nastalo iz tega, bomo videli jeseni. Do takrat pa se bomo zadovoljili s fotografijo njegovega skoka izpod hale B. ▣

Fotografije meseca

Sončnica v naročju akacije. Foto: Ivan Mazera.

Srna je prišla na češnje. Foto: Dušan Brglez.

Slap Boka. Foto: Stanko Jus.

Mali okič 33. Foto: Petar Markotič.

Vojašnica iz 1. svetovne vojne na Soriški planini. Foto: Stanko Jus.

Težave sodobnega Adama

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Tako kot vsi drugi ljudje iz mesa in krvi imam tudi sama dneve, ko sem kaktus. Težko opišem, kakšno je stanje kaktusa. Morda čuden koktajl ženske tečnobe v kombinaciji z zajedljivostjo, neposrednostjo in pomanjkanjem diplomatskega takta. Takrat so v nevarnosti preveč napihnjeni baloni in sladki bomboni. In ker je danes en tak kaktusovski dan, bom skušala tole kolumno napisati kar se da nežno, da bo moški ego čim manj prizadet. Seveda sem hotela najprej napisati kolumno o ženskem multipraktiku v podobi sodobne Eve, ki dostojno zastopa osebno tajnico, hišno negovalko, sesalnik za prah, pralni stroj, varuško, psihologa, »kelnarco«, »kuharco« in še in še. Pa ne bom. Pustimo feministične teme za druge, bolj prijazne okoliščine. Zato, dragi Adami, naj bo tokratna kolumna namenjena temu čudnemu času, ki od vas zahteva uspešno transformacijo v moškega enaindvajsetega stoletja. Če bolje pomislim, sploh ni lahko biti moški v tem tranzicijskem obdobju preoblikovanja udomačene Eve v samostojno, neukrotljivo in feministično Venere. Verjamem, da ste od te kolo-bocije pošteno zmedeni.

Enaindvajseto stoletje je na površje naplavilo metroseksualnega moškega, ki z vami gleda romantične filme in smrka v robček, spušča čudne glasove v stilu »iiiiiiiiiii«, ko v trgovini zagleda medvedke, obožuje vaše roza spodnje perilo, z vami nakupuje in strašno uživa, si depilira prsi, manikira nohte in je poznavalec modnih smernic. Da ne govorimo o tem, da ima v kopalniški omarici več toaletnih vodíc, kot si sami privoščite parfumov. Tak tip moškega torej nima kosmatih nog, v vaši bližini ne spušča plinov, si ne vrta po nosu, se ne praska po riti in je neskončno razumevajoč do vašega PMS. Verjamem, da se je ob tem opisu marsikatera ženska starejšega kova odkrito naježila. Potem se vprašam, kdo je vzgojil ta tip moškega. Verjetno je edina logična razlaga, da je to pač produkt sodobnega časa, ko ženske doživljamo svoj mali miselni preporod, ki moškemu sporoča, da smo bolj ali manj samozadostne. Same si odpiramo vrata, same menjavamo žarnice in same se vzdržujemo. Kdo tukaj še sploh potrebuje alfa samca? Za dečke, ki so odraščali v patriarhalnem okolju, v katerem je imel oče prvo in zadnjo besedo, ki je nekaj štela, je to velik mentalni preskok, predvsem pa konflikt, ki na preizkušnjo postavlja moško-ženske odnose. Prav zaradi tega konflikta se sodobni moški umika in je popolnoma zmeden. Če nam želi ustreči, mora izpolnjevati naslednje pogoje: biti mora uglajen, izobražen, pozoren, senzibilen, izkazovati mora pozornost, rad mora imeti otroke, obvladati gospodinjstva dela, razumeti jezik sodobne Venere, biti mora civiliziran, talentiran, duhovit itd. Ali takšen moški sploh obstaja? Mogoče v kakšnem sentimentalnem romanu. In v tej čudni me-

šanici sestavin ustvarimo metroseksualca, pa nam spet ni prav, ker v zadnjem kotičku svoje biti pač spet pogrešamo moškega v klasičnem pomenu besede. Tistega, ki se zna postaviti zase in postaviti meje, do katere se lahko spustite v svojih tipično ženskih utopičnih zahtevah. To je torej večna bitka ženske za moško zaščito, ki pa dovoljuje mentalno svobodo in enakopravnost. Dragi moški, ni vam lahko in vse kaže, da bo na področju moško-ženskih odnosov še nekaj časa vladala zmešnjava. No, bencin na ogenj pa prilivajo še sodobni mediji, ki v tej teoriji kaosa iščejo svojo tržno nišo. Bodite pozorni na cele kupe knjig in revij, ki nas učijo o tem, kako biti popoln moški in popolna ženska, ki nas učijo, kako živeti, ljubiti, vzgajati otroke, se soočiti s problemi ... Vse skupaj nam prodajajo lepo zapakirano skupaj z WC-račko in šamponom tri v enem ... Njihov namen pa ni, ustvariti srečno in zadovoljno družbo. Srečna in zadovoljna družba je slab potrošnik. Služi se na nepopolnih in nesrečnih posameznikih, služi se na razpadlih razmerjih in utopijah, ki nam jih vcepljajo. Prav zaradi tega je pristen moški na robu preživetja in vse kaže, da bo kmalu postal samo zgovoren fosil kot spomin na neke pretekle čase, ko so ženske še vzdihovale za neobritimi alfa samci, ki so tu in tam znali povzdigniti glas in zarobantiti. Do takrat pa, drage dame, se sprijaznite z lepo depiliranimi metroseksualci, ki bodo razumeli vse vaše tegobe in tegobice. To je pač cena naše emancipacije, po kateri že cela stoletja tako hlepimo. Vprašanje pa je, ali smo res zrele zanjo ali pa bo moralo miniti še nekaj desetletij, da bomo dojele, kaj ta beseda v resnici pomeni. □

Donacija za mamograf

Aktivnosti, ki jih v okviru ZDRAVO TALUM izvajamo že vrsto let, so ves čas usmerjene predvsem k preventivnemu delovanju, s katerim preprečimo nastanek bolezni, njihov hiter razvoj ali pa jih s predčasnim odkrivanjem pravočasno začnemo zdraviti. Še vedno pa se velikokrat soočamo z dejstvi, da marsikdo niti ne verjame, da lahko bolezen doleti tudi njega in da jo ravno s preventivnim delovanjem lahko začne pravočasno uspešno zdraviti. Ena takih bolezni je rak na dojkah. S pravočasnim odkrivanjem in zdravljenjem so uspehi zdravljenja vsako leto večji.

(<http://www.aktivni.si/zdravje/preventiva/aktualno-rak-na-dojki-ne-pomeni-smrti/>).
(http://www.onkologija.org/sl/domov/o_raku/preventiva/).
(<http://www.geneplanet.si/genetska-analiza/seznam-analiz/rak-dojke.html>)

Najučinkovitejša metoda za odkrivanje raka dojk je mamografija, rentgensko slikanje, s pomočjo katerega se odkrivajo bolezenske spremembe v dojki. Z njo je mogoče odkriti drobne, klinično nezaznavne rakaste spremembe, ki jih ne odkrije nobena druga metoda. Zaradi slabih gospodarskih razmer, ki vplivajo tudi na prihodke bolnišnic, se bolnišnice odločajo za nabavo prepotrebnih aparatov tudi z akcijami zbiranja donatorskih sredstev. Tako so že leta 2011 v ptujski bolnišnici začeli akcijo zbiranja sredstev za digitalni mamograf, ki poteka prek Humanitarnega društva Soroptmist Ptuj. Skupina Talum je aktivno sodelovala že v dveh

skupnih akcijah društva, pred kratkim pa je Uprava Taluma akcijo podprla tudi z donacijo.

V jesenskih mesecih bomo v skupini Talum nadaljevali aktivnosti, s katerimi bomo spoznavali preventivne ukrepe. Naj bo to znanje za naše sodelavke in vse ženske, ki so vam blizu.

»Pri zgodaj odkritih oblikah te vrste raka lahko popolnoma ozdravi približno 80 odstotkov pacientk. Strokovnjaki so prepričani, da bo tudi rak na dojkah z metastaznimi oblikami v 10 do 20 letih postal kronična bolezen, zaradi katere ljudje ne bodo umirali. Z zgodnjim odkrivanjem raka je prišlo do velikih premikov v tej veji medicine. K temu so pri-

pomogle tudi ženske same, ki se jim več ni treba bati, da bodo po operaciji ostale brez ene ali obeh dojk. Za rakom na dojkah umira manj žensk kot včasih. Čeprav število obolelih vztrajno narašča, ostaja stopnja umrljivosti na približno enaki ravni in od leta 1995 v vseh starostnih skupinah celo upada. Pri pacientkah, mlajših od 50 let, se je v zadnjih desetih letih celo prepolovila.«

Stroka loči tri vrste preventive: primarno, sekundarno in terciarno.

»Primarna preventiva pomeni preprečevanje zbolevanja za rakom. Obsega odkrivanje nevarnostnih dejavnikov za nastanek raka in zmanjševanje izpostavljenosti tem dejavnikom na najmanjšo možno mero. Zbolevanje povečujejo različni dejavniki, ki so pri posameznih vrstah raka različni. Vzgoja in izobraževanje sta ključnega pomena, saj ljudi osveščajo, kako naj ravnajo, da bodo živeli bolj zdravo in si tako zmanjšali ogroženost z rakom. V številnih raziskavah se je izkazalo, da večina dejavnikov (70–90 %), ki jih povezujemo z nastankom raka, izhaja iz življenjskega in delovnega okolja. Sekundarna preventiva pomeni čim prejšnje odkrivanje raka. Zdravljenje večine rakov je uspešnejše, če so odkriti na začetni stopnji, to je v zgodnjem stadiju bolezni. Zelo pomembno je, da ljudje poznajo zgodnje bolezenske znake raznih vrst rakov. Izkušnje kažejo, da ljudje predolgo odlašajo z obiskom pri zdravniku in s tem zamudimo čas, ko bi bolezen lahko še uspešno zdravili in ozdravili. Za odkrivanje nekaterih vrst raka so že na voljo testi, s katerimi se da pri ljudeh, ki še nimajo nobenih težav, ugotoviti, ali je možno, da že imajo raka ali njegove predstopnje. Uporabo takih testov imenujemo presejanje ali skrining. Najbolj uveljavljene so presejalne preiskave pri ženskah, in sicer pregled celic v brisu materničnega vratu (test PAP) in rentgensko slikanje dojk (mamografija). Terciarna preventiva pomeni čim bolj kakovostno zdravljenje, kar tudi nesporno prispeva k zmanjšanju umrljivosti za rakom. Nove metode zdravljenja so pomembno izboljšale uspešnost zdravljenja nekaterih rakov, npr. na modih in otroških levkemij. Izboljšuje se preživetje bolnic z

rakom dojk, jajčnikov in debelega črevesa. Povečuje pa se tudi skrb za kakovost življenja bolnikov po zdravljenju.«

V zvezi s preventivnim delovanjem je treba poudariti, da se moramo pravočasno izogniti dejavnikom tveganja, ki povečujejo možnost nastanka rakastega obolenja:

– Omejite vnos alkohola – obstaja povezava med uživanjem alkohola (ne glede na vrsto, ali je to pivo, vino ali žgana pijača) in pojavom raka na dojki. Ženske naj ne bi spile več kot kozarec na dan, še bolje pa je popolnoma omejiti uživanje alkoholnih pijač.

– Vzdrževanje normalne telesne teže – estrogen, katerega povišane količine so povezane z rakom na dojki, se tvori tudi v maščobnem tkivu. Povezava med povečano telesno težo in rakom na dojki je največja predvsem v menopavzi. Med preventivo sodijo vsi ukrepi, ki pomagajo vzdrževati normalno telesno težo, kot so redna fizična aktivnost (usaj 30 min na dan večino dni v tednu), primerna prehrana, ki vsebuje malo maščob in veliko vlaknin (sadje, zelenjava in žitarice). Priporočljiva je tudi uporaba olivnega olja, ki naj bi zaviral delovanje onkogenov, ki vplivajo na nastanek raka na dojki.

– Izogibanje dolgotrajni hormonski terapiji v menopavzi – raziskave so pokazale povečano tveganje za nastanek raka pri uporabi kombinacije estrogena in progesterona v obdobju, daljšem od 5 let. Tveganje pa se močno zniža po prekinitvi terapije. Enako velja za hormonsko terapijo po 60. letu starosti.

– Aspirin – raziskave so pokazale ugoden učinek Aspirina na tveganje za nastanek raka na dojki. Žal so odmerki, ki so za to potrebni, višji kot pri preventivi srčnožilnih bolezni. To pomeni večjo nevarnost stranskih učinkov Aspirina, kot so na primer razjede na želodcu.

– Izogibajte se pesticidom – organokloridi, skupina pesticidov, med katere sodi tudi prepovedan DDT, se lahko vežejo na iste receptorje kot estrogen.«

Ne prestrašimo se ob vsakem znaku, ob katerem posumimo na bolezen, kljub temu pa je treba vsak znak resno obravnavati. □

SINDIKAT

Prvi Talumov ribiški car

Člani sindikata Skei Kidričevo smo se 15. junija zbrali na ribiškem pikniku, na katerem smo prvič izbrali ribiškega carja

Ribiška sekcija sindikata Skei Talum je priredila druženje ribičev članov sindikata ob ribniku pri Damjanu v Pobrežju v Vidmu pri Ptujju. Namen tokratnega druženja je bil izbrati ribiškega carja, ki je za eno leto dobil v last prehodni pokal.

IGOR JEZA
FOTO: IGOR JEZA

Ljubitelji ribolova smo se zbrali v soboto popoldne ob lepo urejenem ribniku. Najprej smo izžrebali lovna mesta in pripravili ribiško opremo. Tekma je nato potekala v sproščenem druženju in je trajala dvakrat po eno uro, vmes pa smo se lahko okrepčali ob pogovoru na temo ribolova. Uživali smo v druženju in v okusnih ribjih dobrotah z žara, za katerega je skrbel lastnik Damjan. V novem, prijetno urejenem prostoru za piknike se je dalo dobiti tudi osvežilne napitke.

Po tehtanju ulovljenih rib se je pokazalo, da je največ rib ujel in

s tem postal prvi Talumov ribiški car Zvonko Mohorko iz družbe Talum Servis in inženiring. Na koncu smo mu vsi čestitali, pokal pa mu je predal predsednik ribiške sekcije Skei Kidričevo Ivan Petek.

Sindikata Skei vabi člane, da izkoristijo ribiške dovolilnice. Dobiti jih je mogoče pri Ivanu Petku (tel. 041 484 812). □

Zvonko Mohorko, prvi Talumov ribiški car

Zaključek kegljaške sezone sindikata Skei Kidričevo

V petek, 28. junija, so se ob 14.30 na kegljišču Kegljaškega kluba Ptuj zbrali ljubitelji kegljanja, sicer člani sindikata Taluma, njegovih odvisnih družb in Silkema. Ob zaključku kegljaške sezone smo izvedli tekmovanje članov Konferenca sindikata Skei Kidričevo, ki je potekalo po pravilih KZS, in sicer 4 x 30 lučajev.

IGOR JEZA
FOTO: IGOR JEZA

Tokrat so se kegljačem spet pridružile tudi ženske predstavnice tega lepega športa. Ponovno so dokazale, da prav nič ne zaostajajo za moškimi kolegi. Vseh tekmovalk in tekmovalcev je bilo 15, po tekmovanju pa je sindikat pripravil skromen prigrizek in osvežilne napitke.

Tekmovanje je potekalo v prijetnem vzdušju, na koncu pa smo najuspešnejšim tekmovalcem podelili pokale.

Ženske

1. mesto: Doris Soršak	89
2. mesto: Dragica Soršak	83
3. mesto: Vida Žinko	70

Moški

1. mesto: Stane Horvat	466
2. mesto: Miro Haladea	463
3. mesto: Mirko Štagar	450

Obljubili smo si, da se v naslednji sezoni še bolj aktivno posvetimo kegljanju.

Vabljeni vsi, ki vas ta šport zanima.

Skei, KS Kidričevo

Talumova kegljaška ekipa

Dan konoplje

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ, BOŠTJAN LAMPRET

Proizvodnja anod včeraj, danes, jutri ...

Včeraj želja, danes beseda, jutri dejanje. Ko dan za dnem sestopamo iz življenja, opažamo, da pospravljamo žetev setve včerajšnjega dne, da zamesimo kruh za jutri.

JANI VOGRINEC

FOTO: SRDAN MOHORIC

Včeraj niti mnogi delavci znotraj tovarniške ograje, kaj šele tisti zunaj nje, niso vedeli, kje na tovarniškem dvorišču je Proizvodnja anod in kaj delamo. Danes se zelo trudimo, da bi nas jutri prepoznali in vedeli, kdo in kje smo. V današnjem času je pomembno le to, da dokler stopamo v pravo smer, dolžina naših korakov pravzaprav ni pomembna. Pomembno je le, da preživimo.

V času, ki je za nami, smo prehodili dolgo pot, pot, ki nas je vodila skozi mnoge spremembe. Posodobili smo proizvodnjo z avtomatizacijo posameznih linij. Nekako se še vedno potihoma borimo s krizo, ki je poslušanje groma za sosednjim hribom s škripanjem koles lastnega voza pri jasnem dnevu.

V proizvodnji in pri tekočem vzdrževanju imamo izkušene delavce, imamo tudi proizvodnjo na ravni, ki jo zlahka nadzorujemo in je obvladljiva. Vendar so tu tudi še zanke, ob katerih se mora-

mo popraskati po glavi, preden naredimo korak, a vse to je del našega vsakdana, saj se zavedamo, da učenja ni nikoli konec. Ni nas strah novih izzivov. Vsak po svojih močeh vlaga v delo ves trud in s tem izkazuje svojo pripadnost kolektivu. Vse bolj se zavedamo, da je le naše delo dokaz o resničnem življenju na koncu tovarniškega dvorišča. Večno ostajajo le sledi, ki jih puščamo za seboj.

Leto 2013 je v proizvodnji anod zelo pestro. V vodstvu so se zgodile kadrovske zamenjave. Tako imamo novega direktorja podjetja Talum Aluminij, d. o. o., ki bo zagotovo skrbel, da se bo zgodba o aluminiju v Kidričevem uspešno nadaljevala, imamo tudi novega vodjo Proizvodnje anod, ki bo s svojimi dolgoletnimi izkušnjami iz proizvodnje pripomogel k nadaljevanju pisanja te zgodbe.

Uspešno smo dokončali prvi del pečenja katod v tem letu. Dokaz za to, da smo na tem področju uspešni, je nadaljnje povpraševa-

nje po naših storitvah. Končana so dela na velikem remontu FTC-filtra – čistilne naprave za fluor. Na Riedhammerjevi peči vse leto poteka menjava kritičnih sten v komorah, v čakalnici je projekt regulacije vode v proizvodnji zelenih anod.

Vse pa se le ne vrti okrog dela in proizvodnje. Sodelavci občasno poskrbimo za medsebojno druženje na piknikih in izletih, saj ob

druženju in veselju tako za hipec pozabimo na vsakodnevne skrbi, kajti življenje brez veselja je kot oljenka brez olja. Skratka, dogaja se.

Življenjski cilj vsakega posameznika je vedno isti: napredovanje v dobrem.

(Tolstop) □

OBISKI

Pismo zahvale

MIHA ŠTRUC, ŠTUDENT FAKULTETE ZA STROJNIŠTVO MARIBOR
FOTO: DARKO FERLINC

Spoštovani,

v imenu Sekcije študentov strojništva Društva strojnih inženirjev in Študentskega sveta Fakultete za strojništvo se Vam in podjetju ADK d.o.o. iskreno zahvaljujemo za Vaš sprejem na MariborTouru dne 28. 5. 2013.

Ekskurzija je po Vaši zaslugi doseгла in preseгла naša pričakovanja. Študentom smo z ekskurzijo pokazali, da obstajajo v mariborskem okolju dobra, uspešna podjetja, ki potrebujejo strojniški kader, ter da jih čakajo zelo zani-

miva in perspektivna delovna mesta. Študentom ste omogočili pogovor s predstavniki vašega podjetja, kar je pustilo pozitiven vtis, prav tako pa smo nazorno videli potek izdelave produktov. Dobili smo občutek, da je vsako delovno mesto v podjetju, ki ga zaseda dober delavec, ključ do uspeha. Približali ste nam delovanje vašega podjetja in vzbudili zanimanje za vašo dejavnost. Pridobili smo informacije, kakšnega študenta si želijo delodajalci in kakšen kader prihaja s fakultete.

Še enkrat se Vam zahvaljujemo za sprejem in vodenje po podjetju. Zavedamo se, da ste za pripravo našega obiska porabili veliko dragocenega časa. Upamo, da nismo preveč zmotili Vašega delovnika. Najlepše se Vam zahvaljujemo za ves trud in čas, ki ste nam ga namenili. Prizadevali si bomo in spodbujali bomo zanimanje za dobra podjetja, kot je vaše. Želimo si, da vas bomo lahko obiskali tudi v prihodnjem letu. Med študenti dvigujemo zavest, da bodo enkrat prišli na trg delovne sile in da je treba že v času študija pridobiti čim več informacij o karierni usmeritvi. Le tako bo naša izbira že na začetku kar se da pravilna.

Lepo pozdravljeni. □

Zakaj je sončenje nevarno?

Kljub temu da smo po dolgi zimi že težko čakali poletje in sončne žarke, vas želimo ponovno spomniti in opozoriti na to, kako škodljivo je lahko prekomerno sončenje.

Želimo vam, da poletje preživite prijetno in ostanete zdravi. Ne izpostavljajte se soncu po nepotrebnem in pijte veliko vode.

ALENKA FRUMEN, MAG. FARM.
FOTO: WWW.PLANET-LEPOTE.COM

Mnenje strokovnjakov o vplivih sončnih žarkov na telo oziroma predvsem na kožo je danes enotno. Edini pozitivni in zaželeni vpliv sončnih žarkov je zagorelost kože, kar pa je bilo pravzaprav v zadnjih desetletjih sprejeto za lepo in modno pod vplivom medijev.

Sonce je torej predvsem škodljivo in z boleznimi kože povezano na različne načine. Sončni žarki so lahko edini ali vsaj zelo pomemben dejavnik v razvoju neke bolezni, pri številnih stanjih vodi izpostavljanje sončni svetlobi v poslabšanje osnovne bolezni, včasih pa zmerno sončenje tudi ugodno vpliva na potek zdravljenja, tako da uporabljamo sončne žarke v terapiji.

Sončni žarki so del spektra elektromagnetnega valovanja. Zemljino površino dosežejo toplotni in svetlobni žarki ter del ultravijoličnih (UV) žarkov. Slednji so tisti, ki najbolj učinkujejo na našo kožo. Imajo majhne valovne dolžine, tako da jih ne vidimo. Glede na različne valovne dolžine lahko na koži povzročajo različne učinke. Delimo jih v tri skupine:

UVC so žarki kratkih valovnih dolžin; v celoti se absorbirajo v zgornjih plasteh našega ozračja in ne vplivajo na našo kožo;

UVB so žarki srednjih valovnih dolžin; prodirajo v zgornje plasti kože, kjer povzročajo vnetje in sončne opekline;

UVA so dolgovalovni žarki, ki prodirajo globlje v kožo; čeprav so v preteklosti mislili, da so ti žarki pretežno neškodljivi, novejša raziskava kažejo, da pomembno sodelujejo pri staranju kože in nastanku kožnega raka. Koža ima sposobnosti in mehanizme, da se sama ščiti pred soncem. Zelo dobro varovalo je tvorba rjavega kožnega pigmenta melanina, ki preprečuje prodiranje UV-žarkov v globlje plasti kože. Obrambna sposobnost kože je znatno boljša pri temnejši pigmentiranih ljudeh, pri katerih je tvorba pigmenta večja, svetlo-

ZDRAVOTALUM

polti, svetlooki in svetlolasi pa so bolj občutljivi. Naša koža premore tudi lastne antioksidante in številne encimske sisteme, ki prav tako varujejo kožo.

Pri prekomernem sončenju in nezadostni zaščiti se koža ne more sama obvarovati pred škodljivimi posledicami UV-žarkov. Ločimo akutne ali zgodnje in kronične ali pozne posledice sončnih žarkov.

Akutne posledice se običajno razvijejo kmalu, v 24 urah po izpostavljenosti sončnim žarkom, in so odvisne od prejetega odmerka, valovne dolžine žarkov in tipa kože. Sem spadajo:

rdečina kože; ta je posledica vnetja, ki ga povzročijo UV-žarki;

sončne opekline; te so posledica delovanja UVB-žarkov; poleg vnete kože se lahko pojavijo tudi mehurji;

preobčutljivostne reakcije kože na sončno svetlobo; kažejo se pri osebah, izpostavljenih sončni svetlobi in hkrati v stiku s snovjo, ki povzroča preobčutljivost (kozmetična sredstva, zdravila ...).

Pri kroničnih ali poznih posledicah sončenja gre za učinke, ki jih puščajo žarki na koži po daljšem času. Nevarno je zlasti izpostavljanje soncu v otroštvu. Sem spada:

gube, ki so posledica propadanja kolagenskih in elastičnih vlaken, k čemur znatno prispevajo UV-žarki;

tanjšanje kože, vidne žilice, suhost kože, ki so prav tako pogoste kasne posledice pretiranega sončenja;

sončne pege, ki se pojavljajo na mestih, več let izpostavljenih soncu, predvsem na ramenih, zgornjem delu hrbta in po hrbtiščih rok;

kožni rak, ki je najhujša posledica sončenja; razvije se zaradi kancerogenega delovanja UV-žarkov na jedrne kisline celic kože; po podatkih Registra raka za Slovenijo je kožni rak tako pri moških kot pri ženskah na drugem mestu. □

Spremembe pri prijavi v zdravstveno zavarovanje družinskih članov

Od 1. junija 2013 dalje delodajalci, Zavod RS za zaposlovanje, centri za socialno delo, upravne enote in drugi niso več dolžni vlagati prijave v zavarovanje za družinske člane oziroma odjave od zavarovanja, ampak je za to odgovoren zavarovanec, po katerem so ali bodo družinski člani zavarovani (na primer oče, mati ...).

ZZZS.SI

DČ). Za prijave družinskih članov, ki so bile vložene do 31. maja 2013, zavezanecem ni treba vlagati odjav od zavarovanja.

Prva prijava v zavarovanje

Prvo prijavo v zavarovanje bo dolžan vložiti nosilec zavarovanja, po katerem bo družinski član (otrok, zakonec, zunajzakonski partner, starš) zavarovan, na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZZS) v roku 8 dni od nastanka pogojev za zavarovanje. Izjema velja za novorojenčke. Prijavo otroka v obvezno zavarovanje kot družinskega člana vložiti nosilec zavarovanja (oče ali mati) najpozneje 60 dni po rojstvu otroka. Do takrat lahko otrok zdravstvene storitve uveljavlja v breme obveznega zavarovanja enega izmed staršev, če je ta vključen v obvezno zavarovanje kot nosilec zavarovanja. Ta vložiti prijavo na obrazcu M-DČ, ki bo objavljen na spletni strani ZZZS. Če nosilec zavarovanja ureja zavarovanje neposredno na prijavno-odjavni službi ZZZS, obrazca ne potrebuje.

Urejanje zavarovanja družinskega člana po uradni dolžnosti

Po prvi prijavi družinskega člana v obvezno zavarovanje ZZZS po uradni dolžnosti ureja njegovo obvezno zavarovanje po nosilcu zavarovanja ves čas, dokler so na podlagi podatkov, ki jih ZZZS vodi o družinskem članu in nje-

govem nosilcu zavarovanja oziroma jih pridobiva z izmenjavo podatkov od upravljavcev uradnih evidenc, izpolnjeni pogoji za obvezno zavarovanje na strani nosilca zavarovanja in njegovega družinskega člana.

Za vse, ki ste starši študentov ali dijakov, pa še napotek. Nikar ne pozabite pravočasno priskrbeti potrdila o šolanju, saj lahko predvidevamo, da bo na začetku šolskega leta na ZZZS zaradi sprememb huda gneča.

ZDRAVJE

Talumov dan za zdravje

Približuje se že **15. Talumov dan zdravje**, ki bo letos v soboto, **7. septembra 2013**. Tega dne si vzemite čas za rekreacijo. Več nas bo, bolje bo.

Niti zbogom nisi rekel,
niti roke nam podal,
a v naših srcih
za vedno boš ostal!

Zahvala

V 56. letu starosti nas je nenadoma zapustil dragi mož, oče, brat in dedi

Jože Justin
iz Pobrežja 33

Iskreno se zahvaljujemo sindikatu Taluma in vsem, ki ste nam v trenutkih slovesa stali ob strani ter ga ohranjate v lepem spominu.

Žalujoci vsi njegovi najdražji

Seznam sodelavcev, ki letošnjo sezono letujejo v Nerezinah in Červarju

FOTO: STATIC.TURISTIPERCASO.IT

Nerezine

17. 6. 2013

Marjana Turk	Servis in inženiring
Marjana Dolenc	Računovodstvo
Milan Drevenšek	Livarna
Slavko Fajfar	Livarna
Boris Gojčič	Livarna

24. 6. 2013

Mario Kuret	Inštitut
Evgen Muhič	Informatika
Marija Haložan	Servis in inženiring
Darko Tomanič	Servis in inženiring
Milan Kokol	Vargas-Al

1. 7. 2013

Irena Kralj	Servis in inženiring
Marjan Sagadin	Servis in inženiring
Branko Hertiš	Rondelice
Srečko Kondrič	Aluminij
Suzana Horvat	Pravna služba

8. 7. 2013

Silva Šumenjak	Str. komerciala
Marijan Cmrečnjak	Aluminij
Boris Kuhar	Vargas-Al
Aleš Verlek	Aluminij
Milorad Lazič	Inštitut

15. 7. 2013

Drago Dugolin	Servis in inženiring
Robert Horvat	Rondelice
Frančka Zajšek	Vargas-Al
Marjan Jus	Servis in inženiring
Klavdija Fleišman	Ulitki

22. 7. 2013

Branko Vinkler	Aluminij
Silvo Mohorko	Izparilnik
Katja Sever	Informatika
Sašo Irgolič	Informatika
Jožef Kancler	Aluminij

29. 7. 2013

Anton Zelenik	Rondelice
Peter Pihler	Servis in inženiring
Branko Petek	Livarna
Aleksander Bezjak	Rondelice
Marinka Krajnc	Ulitki

5. 8. 2013

Jože Karlovčec	Servis in inženiring
Alojz Janžekovič	Servis in inženiring
Alojz Veg	Servis in inženiring
Franc Gajšek	Revital
Janez Vogrinec	Servis in inženiring

12. 8. 2013

Daniilo Majcen	Servis in inženiring
Ivan Bezjak	Rondelice
Vlado Podgoršek	Servis in inženiring
Zlatko Marin	Livarna
Tatjana Šimenko	Vital

19. 8. 2013

Jožef Gavez	Livarna
Stanko Kostanjevec	Livarna
Frančka Sagadin	Vargas-Al
Sebastjan Letonja	Rondelice
Majda Zadravec	Str. razvoj

26. 8. 2013

Ivan Hauptman	Aluminij
Slavko Jazbec	Aluminij
Jožef Širec	Servis in inženiring
Janez Mlinarič	Livarna
Dejan Klaneček	Rondelice

Červar

17. 6. 2013

Zdravko Kaisersberger	Livarna
Dušan Fridl Dušan	Livarna
Alojzija Tominc	Revital
Milan Kolednik	Servis in inženiring

24. 6. 2013

Milan Prapotnik
Dejan Šibila
Franc Šegula
Aleš Predikaka

Aluminij
Vargas-Al
Rondelice
Ulitki

5. 8. 2013

Andrej Štrafela
Darinka Kresnik
Robert Štrafela
Ivan Cajnko

Aluminij
Vital
Ulitki
Servis in inženiring

1. 7. 2013

Franc Fišer
Danilo Zebec
Mirko Tikvič
Daniel Vaupotič

Servis in inženiring
Servis in inženiring
Revital
Vargas-Al

12. 8. 2013

Jožica Junger
Franc Hazimali
Daniel Roškar
Branko Munda

Kadrovska služba
Livarna
Aluminij
Livarna

8. 7. 2013

Anton Bauman
Milan Job
Stojan Dajnko
Miran Kumer

Livarna
Vargas-Al
Vargas-Al
Livarna

19. 8. 2013

Stanislav Tominc
Mirko Strmšek
Romana Bezjak
Dušan Jaušovec

Livarna
Livarna
Vital
Aluminij

15. 7. 2013

Davorin Kranjc
Bogdan Kerle
Jože Lončarič
Franc Roškar

Livarna
Revital
Rondelice
Vital

26. 8. 2013

Zoran Bilić
Lilijana Lončarič
Jernej Plavčak
Radovan Mesarič

Aluminij
Računovodstvo
Vargas-Al
Revital

22. 7. 2013

Martin Turk
Marjan Jeza
Boštjan Zajšek
Darinka Novak

Servis in inženiring
Livarna
Livarna

*Možne so spremembe zaradi upravičenih odpovedi.

Zaposlene v skupini Talum obveščamo, da je v drugi polovici meseca septembra 2013 na razpolago še nekaj prostih mest v Červarju in Nerezinah. Prijave možne do zapolnitve kapacitet. Prav tako vas vabimo, da preživite vroče poletne dni tudi na Treh kraljih, v zavetju pohorskih gozdov. Za podrobne informacije o prostih kapacitetah pokličite Silvo Šumenjak na int. tel. št. 138.

29. 7. 2013

Janez Kozoderc
Janko Rogina
Franc Irgl
Branko Primožič

Aluminij
Aluminij
Livarna
Vargas-Al

Želimo vam prijetne dopustniške dni.

KRIŽANKA

SLOVARČEK: AMIENS – glavno mesto francoskega departmaja Somme, EMAVS – biblijski kraj v Judeji, Emaus, KVAN – japonska in kitajska utežna mera, HIDRA – sladkovodni trdoživ, FENRIR – pošast, ki je požrla Odina v nordijski mitologiji, ŽABLJE – kraj pri Kranju, SAONE – reka v Franciji, desni pritok reke Rhone, IPE – tropski les iz Srednje in Južne Amerike, VANI – božanstva v nordijski mitologiji

					SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	DOMAČA OBLIKA MOŠKEGA IMENA DOMEN	ITALIJANSKI IGRALEC (TOGNAZZI)	MODRA MISEL (EVRIPID)	GLAVNO MESTO FRAN- COSKEGA DEPARTMAJA SOMME	UREJENOST	BIBLIJSKI KRAJ V JUDEJI (EMAUS)	ŠTEFAN NEMANJA	BEVKOVA MLADINSKA POVEST	ZBRANJE PODATKOV ZA DOLOČEN NAMEN
					GLAVNO MESTO ROMUNIJE			↓						
					GRŠKI POVELJNIK PRED TROJO									
					GRŠKI BOG STRAHU, PHOBOS							NOGOMETNI KLUB		
												BALONAR SLAVKO ŠORN		
ALUMINIJ	SPOJINA KEMIČNE PRVINE S KSIKOM, OKIS	BRITANSKI OTOK V JUŽNEM DELU ATLANTIKA (JEČA ZA NAPOLEONA)	VELIKA POSODA ZA VINO	↓		JANEZ ERŽEN				KRAJ PRI LITLIJ (NAJDIŠČE SITULE)				
			BOŽANSTVA V NORDIJSKI MITOLOGJI			IZRAELSKI DRŽAVNIK (RABIN)				IVANKA KRAŠEVEC				
ROMAN HERBERTA GEORGA WELLSA														
JAPONSKA IN KITAJSKA UTEŽNA MERA					GLAVNO MESTO BELORUSIJE						KRAJ PRI OPATIJI			
					NEBNI SOGLASNIK, PALATAL									
LESENA STAVBA NA VRTU, UTA									STARO- DAVNO MESTO V MALI AZIJI, TROJA	AMERIŠKI IGRALEC (LAW)	TROPSKI LES IZ SREDNJE IN JUŽNE AMERIKE			
POTOVALNI NAČRTI														
DARKO ANŽELJ			ANTON BEBLER			MODEL, OBRAZEC, OBLIKA								
			GLAVNI VEZNIK			100 m ²								
ALUMINIJ	SLADKO- VODNI TRDOŽIV											↓	MANJŠE GNEZDO	AMERIŠKA ZVEZNA DRŽAVA (LITTLE ROCK)
	GORIŠČE, ŽARIŠČE						MESTO V ITALIJI (UDINE)							
POŠAST, KI JE POŽRLA ODINA V NORDIJSKI MITOLOGJI							BIBLIJSKI OČAK				VRBA IVA			
							VODNA PREGRADA				ČASOVNI PRISLOV			
PIJAČA STARIH SLOVANOV, MEDICA			ŽIVA KERMAVNER			AMERIŠKI IGRALEC (VOIGHT)				ZVRST, SLOG, STIL				
			RAHEL PREMIK ZRAKA, SAPA			AMERIŠKA IGRALKA (NANCY)				KRAJ PRI KRANJU				
SPRIMEK, GRUDA					POLT				USIRJENA TVARINA, KI SE OŽEMA V SIROVE HLEBČKE					
					STOTINKA DANSKE KRONE (ORE)				ROM					
UNIVERZA (MANJŠ.)											IZABELA (KRAJŠE)			
											SLOVENSKI IGRALEC (IVO)			
NAJVEČJA PUŠČAVA NA SVETU						ANGLEŠKI POP PEVEC (ROBIN), BEE GEES						DAVID NIVEN		
						KIRURŠKA IGLA						HITER TEK		
					↓									
					LISTINA, KI NAVAJA KOLIČINO MATERIALA ODDANEGA V UPORABO									
					REKA V FRANCIJI, DESNİ PRITOK RHONE						LJUDSKO IME ZA JESENSKO REŠO, RESA, VRES			

Skupaj zmoremo

skoraj vse

**SPOŠTOVANJE
IN ZAUPANJE**

**ODPRTOST IN
SODELOVANJE**

**VZTRAJNOST
IN ZAVZETOST**

**USTVARJALNOST
IN PODJETNOST**

**SKRBNOST IN
ODGOVORNOST**

**ZNANJE IN
ODLICNOST**

Vrednote skupine Talum